WYROK TRYBUNAŁU (piąta izba)
z dnia 7 lipca 2005 r.*

W sprawie C-383/03

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Verwaltungsgerichtshof (Austria) postanowieniem z dnia 4 września 2003 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 12 września 2003 r., w postępowaniu:

Ergül Dogan

przeciwko

Sicherheitsdirektion für das Bundesland Vorarlberg,

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: R. Silva de Lapuerta, prezes izby, R. Schintgen (sprawozdawca) i P. Kūris sędziowie,

rzecznik generalny: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
sekretarz: R. Grass,

* Język postępowania: niemiecki.

uwzględniając procedurę pisemną,

uwzględniając uwagi przedłożone:

— w imieniu E. Dogana przez A. Summer, N. Schertler i N. Stieger, Rechtsanwälte,

— w imieniu rządu austriackiego przez E. Riedla, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu niemieckiego przez A. Tiemann, działającą w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez G. Rozetą i H. Kreppela, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 6 decyzji nr 1/80 Rady Stowarzyszenia z dnia 19 września 1980 r. w sprawie rozwoju

stowarzyszenia (zwanej dalej „decyzją nr 1/80"). Rada Stowarzyszenia została utworzona na mocy Układu ustanawiającego stowarzyszenie między Europejską Wspólnotą Gospodarczą a Turcją, podpisanego w dniu 12 września 1963 r. w Ankarze przez Republikę Turcji z jednej strony i przez państwa członkowskie EWG oraz Wspólnotę z drugiej, który został zawarty, zatwierdzony i ratyfikowany w imieniu tej ostatniej decyzją Rady 64/732/EWG z dnia 23 grudnia 1963 r. (Dz.U. 1964 , 217, str. 3685).

2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania w sprawie skargi E. Dogana, obywatela tureckiego, przeciwko Sicherheitsdirektion für das Bundesland Vorarlberg (urząd ds. bezpieczeństwa landu Vorarlberg) w przedmiocie procedury wydalenia z terytorium Austrii.

Ramy prawne

3 Zgodnie z art. 6 ust. 1 i 2 decyzji nr 1/80:

„1. Pracownik turecki legalnie zatrudniony na rynku pracy państwa członkowskiego ma w tym państwie, z zastrzeżeniem postanowień art. 7 dotyczącego dostępu członków jego rodziny do zatrudnienia, prawo:

— po roku legalnego zatrudnienia, do odnowienia pozwolenia na pracę u tego samego pracodawcy, o ile jego stanowisko zostaje zachowane;

— po trzech latach legalnego zatrudnienia i z zastrzeżeniem pierwszeństwa pracowników z państw członkowskich Wspólnoty, przyjęcia, w tym samym zawodzie u dowolnego pracodawcy, oferty pracy złożonej na normalnych warunkach i zarejestrowanej przez służby zatrudnienia tego państwa członkowskiego;

— po czterech latach legalnego zatrudnienia, swobodnego dostępu do dowolnej pracy najemnej.

2. Urlopy wypoczynkowe i nieobecność w pracy z powodu macierzyństwa, wypadku przy pracy lub krótkotrwałej choroby są wliczane do okresu legalnego zatrudnienia. Okresy niezawinionego bezrobocia należycie poświadczone przez właściwe władze oraz nieobecność w pracy z powodu długotrwałej choroby, jakkolwiek nie zaliczają się do okresu legalnego zatrudnienia, nie naruszają praw nabytych z tytułu poprzedniego zatrudnienia" [tłumaczenie nieoficjalne, podobnie jak wszystkie cytaty z tej decyzji poniżej].

4 Zgodnie z art. 7 decyzji nr 1/80:

„Członkowie rodziny pracownika tureckiego legalnie zatrudnionego na rynku pracy państwa członkowskiego, którzy uzyskali zgodę na dołączenie do niego:

— mają prawo przyjęcia — z zastrzeżeniem pierwszeństwa pracowników z państw członkowskich Wspólnoty — dowolnej oferty pracy, jeżeli zamieszkują tam legalnie od co najmniej trzech lat;

— korzystają z dostępu do dowolnej pracy najemnej, jeżeli zamieszkują tam legalnie od co najmniej pięciu lat.

Dzieci pracowników tureckich, które ukończyły naukę zawodu w przyjmującym państwie, niezależnie od okresu zamieszkiwania w tym państwie członkowskim, jednakże pod warunkiem legalnego zatrudnienia jednego z rodziców w tym państwie przez okres co najmniej trzech lat, mają prawo przyjąć w tym państwie członkowskim dowolną ofertę pracy".

5 Zgodnie z art. 14 ust. 1 tej decyzji:

„Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się z zastrzeżeniem ograniczeń uzasadnionych względami porządku, bezpieczeństwa i zdrowia publicznego".

Postępowanie przed sądem krajowym i pytanie prejudycjalne

6 Z akt sprawy wynika, że E. Dogan, urodzony w 1948 r., kwestionuje wydaną przez Sicherheitsdirektion für das Bundesland Vorarlberg w dniu 24 maja 2000 r. decyzję zakazującą mu stałego pobytu na terytorium Austrii.

7 W chwili wydania przywołanej powyżej decyzji jej adresat mieszkał w Austrii od około 27 lat, a przez wiele lat był legalnie zatrudniony na jej terytorium. Jest żonaty i ma czworo dzieci. W latach 1975/76 jego rodzina uzyskała zgodę na dołączenie do niego w przyjmującym państwie członkowskim.

8 Ponieważ został uznany winnym popełnienia ciężkiego przestępstwa, w dniu 10 sierpnia 1998 r. został aresztowany, a następnie wyrokiem z dnia 9 marca 1999 r. skazany na karę trzech lat pozbawienia wolności, którą w całości odbył.

9 Sporna decyzja została oparta na powołanym wyroku skazującym. Artykuł 36 austriackiej ustawy o cudzoziemcach (BGBl. I, 1997/75) stanowi bowiem, że skazanie cudzoziemca przez sąd krajowy na karę pozbawienia wolności przekraczającą trzy miesiące bez warunkowego zawieszenia jej wykonania spełnia przesłanki wydania zakazu pobytu. Jako że wniesione przez E. Dogana odwołanie od decyzji zakazującej stałego pobytu nie miało skutku zawieszającego, był on zmuszony opuścić terytorium Austrii.

10 Sąd krajowy stwierdził, że zanim E. Dogan został aresztowany, nabył on, ze względu na fakt nieprzerwanego legalnego wykonywania pracy na terytorium Austrii, uprawnienia określone w art. 6 ust. 1 tiret trzecie decyzji nr 1/80.

11 Sąd krajowy zastanawia się jednak, czy E. Dogan nie utracił tych uprawnień z powodu pozbawienia wolności. Zmierza on w tym względzie do ustalenia, czy w kontekście wyroku z dnia 10 lutego 2000 r. w sprawie C-340/97 Nazli, Rec. str. I-957, należy uznać, że nie tylko areszt tymczasowy, ale również kara pozbawienia wolności, nawet — jak w niniejszym przypadku — o niebagatelnej długości trzech lat, powoduje jedynie czasowe przerwanie legalnego zatrudnienia obywatela tureckiego na rynku pracy przyjmującego państwa członkowskiego, które nie narusza nabytych przez niego uprawnień, pod warunkiem że podejmie on pracę zarobkową w rozsądnym terminie po jej zakończeniu, czy też wręcz przeciwnie, niewykonywanie działalności zawodowej będące konsekwencją wyroku skazującego na karę pozbawienia wolności stanowi bezrobocie, które nie jest „niezawinione" w rozumieniu art. 6 ust. 2 decyzji nr 1/80, z tego względu, że jego przyczyną jest

zawinione działanie takiego obywatela i dlatego musi ono powodować utratę uprawnień uprzednio nabytych przez pracownika.

12 Uznawszy, że wobec powyższego rozstrzygnięcie sporu wymaga wykładni prawa wspólnotowego, Verwaltungsgerichtshof postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 6 ust. 2 decyzji nr 1/80 [...] należy interpretować w ten sposób, że obywatel turecki traci uprawnienia przyznane mu na mocy art. 6 ust. 1 tiret trzecie [tej decyzji], jeżeli w celu odbycia orzeczonej kary zostaje pozbawiony wolności na trzy lata?".

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

13 Aby udzielić użytecznej odpowiedzi na pytanie prejudycjalne, należy na wstępie zaznaczyć, że z samego brzmienia art. 6 ust. 1 decyzji nr 1/80 wynika, że — odmiennie niż tiret pierwsze i drugie tego przepisu, określające jedynie warunki, na których obywatel turecki, który legalnie wjechał na terytorium państwa członkowskiego i uzyskał zezwolenie na podjęcie w nim zatrudnienia, może wykonywać pracę w przyjmującym państwie członkowskim, kontynuując ją u tego samego pracodawcy po roku legalnego zatrudnienia (tiret pierwsze) lub po trzech latach legalnego zatrudnienia i z zastrzeżeniem pierwszeństwa pracowników z państw członkowskich

Wspólnoty przyjąć ofertę pracy w tym samym zawodzie u dowolnego pracodawcy (tiret drugie) — tiret trzecie tego przepisu przyznaje pracownikowi tureckiemu nie tylko uprawnienie do przyjęcia już istniejącej oferty pracy, ale również bezwarunkowe uprawnienie do poszukiwania i podejmowania dowolnej pracy najemnej przez niego wybranej (zob. wyrok z dnia 23 stycznia 1997 r. w sprawie C-171/95 Tetik, Rec. str. I-329, pkt 26 i ww. wyrok w sprawie Nazli, pkt 27).

14 Ponadto jeśli chodzi o sytuację pracownika tureckiego, który tak jak E. Dogan po czterech latach legalnego zatrudnienia korzysta w przyjmującym państwie członkowskim z prawa „swobodnego dostępu do dowolnej pracy najemnej", zgodnie z art. 6 ust. 1 tiret trzecie, Trybunał wielokrotnie orzekł, że nie tylko bezpośredni skutek tego przepisu pozwala danej osobie wywodzić indywidualne uprawnienia w dziedzinie zatrudnienia bezpośrednio z decyzji nr 1/80, ale nadto skuteczność tego uprawnienia zakłada jednoznacznie istnienie powiązanego z nim prawa do pobytu, które jest niezależne od utrzymania warunków nabycia tych uprawnień (zob. wyroki z dnia 20 września 1990 r. w sprawie C-192/89 Sevince, Rec. str. I-3461, pkt 29 i 31, z dnia 16 grudnia 1992 r. w sprawie C-237/91 Kus, Rec. str. I-6781, pkt 33, ww. wyrok w sprawie Tetik, pkt 26, 30 i 31 oraz ww. wyrok w sprawie Nazli, pkt 28 i 40; zob. również analogicznie, w odniesieniu do art. 7 akapit pierwszy tiret drugie decyzji nr 1/80, wyroki z dnia 16 marca 2000 r. w sprawie C-329/97 Ergat, Rec. str. I-1487, pkt 40, z dnia 11 listopada 2004 r. w sprawie C-467/02 Cetinkaya, Zb. Orz. str. I-10895, pkt 31 i, w odniesieniu do art. 7 akapit drugi tej decyzji, wyroki z dnia 5 października 1994 r. w sprawie C-355/93 Eroglu, Rec. str. I-5113, pkt 20 i z dnia 19 listopada 1998 r. w sprawie C-210/97 Akman, Rec. str. I-7519, pkt 24).

15 Przewidziany w art. 6 ust. 2 decyzji nr 1/80 wpływ poszczególnych przyczyn przerwania pracy na okresy zatrudnienia odnosi się bowiem wyłącznie do etapu nabywania określonych w trzech tiret art. 6 ust. 1 uprawnień, których zakres stopniowo się rozszerza wraz z upływem okresu legalnego zatrudnienia, a co za tym idzie, służy wyłącznie zliczaniu okresów zatrudnienia niezbędnych do tego celu (zob. podobnie wyrok z dnia 6 czerwca 1995 r. w sprawie C-434/93 Bozkurt, Rec. str. I-1475, pkt 38 oraz ww. wyroki w sprawach Tetik, pkt 36–39 i Nazli, pkt 40).

16 Artykuł 6 ust. 2 decyzji nr 1/80 nie znajduje natomiast zastosowania od momentu spełnienia przez pracownika tureckiego warunków określonych w art. 6 ust. 1 tiret trzecie, a więc nabycia przez niego przewidzianego w tym przepisie bezwarunkowego uprawnienia dotyczącego swobodnego dostępu do dowolnej pracy najemnej oraz powiązanego z nim prawa do pobytu.

17 Wynika z tego, że przeciwnie do stanowiska popieranego przez rządy austriacki i niemiecki, wykładnia uprawnień przyznanych przez art. 6 ust. 1 tiret trzecie decyzji nr 1/80 nie może być uzależniona od faktu, że pozbawienie wolności nie należy do okoliczności objętych ust. 2 tego artykułu. Podobnie nieadekwatny jest podnoszony przez te rządy argument, zgodnie z którym pracownik turecki jest odpowiedzialny za swą nieobecność na rynku pracy podczas okresu pozbawienia wolności, a zatem bezrobocie będące wynikiem pozbawienia wolności nie może być uznane za „niezawinione" w rozumieniu art. 6 ust. 2 zdanie drugie.

18 Ponadto z orzecznictwa wynika, że w celu uniknięcia pozbawienia znaczenia uprawnień, które pracownik turecki wywodzi z art. 6 ust. 1 tiret trzecie decyzji nr 1/80, przepis ten należy interpretować w ten sposób, że nie dotyczy on jedynie wykonywania pracy, lecz przyznaje temu pracownikowi, legalnie obecnemu na rynku pracy przyjmującego państwa członkowskiego, bezwarunkowe uprawnienie do pracy, z którego jednoznacznie wynika uprawnienie do zakończenia działalności zawodowej w celu poszukiwania innego zatrudnienia, które może on swobodnie wybrać (ww. wyrok w sprawie Nazli, pkt 35). Odmiennie bowiem od tiret pierwszego i drugiego tego przepisu, jego tiret trzecie nie wymaga nieprzerwanego co do zasady wykonywania pracy.

19 Trybunał wywodzi z powyższego, że taki pracownik turecki jest uprawniony do czasowego przerwania stosunku pracy. Mimo takiej przerwy zachowuje on status legalnie obecnego na rynku pracy przyjmującego państwa członkowskiego w rozumieniu art. 6 ust. 1 decyzji nr 1/80 w rozsądnym okresie niezbędnym do znalezienia innej pracy najemnej. Może on zatem ubiegać się w tym państwie o przedłużenie pozwolenia na pobyt w celu skorzystania z przysługującego mu swobodnego dostępu do dowolnej pracy najemnej, pod warunkiem że rzeczywiście poszukuje nowego zatrudnienia i w stosownym przypadku zwraca się do służby zatrudnienia o pomoc w znalezieniu innej pracy w rozsądnym terminie (zob. podobnie ww. wyroki w sprawach Tetik, pkt 30, 31, 41, 46 i 48 oraz Nazli, pkt 38 i 40).

20 Powyższa wykładnia, oparta na porządku ustanowionym przez art. 6 ust. 1 decyzji nr 1/80 oraz skuteczności prawa do zatrudnienia i pobytu, przyznanych pracownikowi tureckiemu przez tiret trzecie tego przepisu, ma zastosowanie bez względu na przyczynę jego nieobecności na rynku pracy przyjmującego państwa członkowskiego, o ile nieobecność ta ma charakter tymczasowy.

21 Jeżeli, tak jak w sprawie przez sądem krajowym, niewykonywanie działalności zawodowej jest wynikiem pozbawienia pracownika wolności, jej przesłanki są w zasadzie bez znaczenia, ponieważ nieobecność tego obywatela tureckiego na rynku pracy jest ograniczona w czasie.

22 Jak wynika z wyroku z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawach połączonych C-482/01 i C-493/01 Orfanopoulos i Oliveri, Rec. str. I-5257, pkt 50, rozwiązanie przyjęte w przywołanym powyżej wyroku w sprawie Nazli nie może być zatem rozumiane jako ograniczone do specyficznych okoliczności tej sprawy na tej podstawie, że wobec danego pracownika zastosowano areszt tymczasowy trwający ponad rok, a następnie został on skazany na karę pozbawienia wolności, której wykonanie zostało w całości zawieszone. Przeciwnie, ze względu na tożsamość przyczyn rozwiązanie to ma w całej rozciągłości zastosowanie do tymczasowej nieobecności na legalnym rynku pracy, będącej konsekwencją odbywania kary pozbawienia wolności. Dokładniej rzecz ujmując, okoliczność, że pozbawienie pracownika tureckiego wolności pozbawia go możliwości wykonywania pracy nawet przez długi

okres, jest bez znaczenia, ponieważ kara ta nie wyklucza jego późniejszego udziału w aktywnym życiu.

23 Wobec powyższego, z wyjątkiem przypadku gdy dana osoba zakończyła definitywnie legalne zatrudnienie na rynku pracy przyjmującego państwa członkowskiego ze względu na brak obiektywnej możliwości powrotu przez nią na ten rynek lub przekroczyła rozsądny termin na znalezienie nowej pracy najemnej po zakończeniu okresu pozbawienia wolności, władze krajowe mogą ograniczyć uprawnienia, które osoba ta wywodzi z art. 6 ust. 1 tiret trzecie decyzji nr 1/80, w dziedzinie zatrudnienia i pobytu wyłącznie na podstawie art. 14 ust. 1 tej decyzji (zob. ww. wyrok w sprawie Nazli, pkt 44).

24 Należy dodać w tym względzie, że z samego orzecznictwa wynika, iż decyzja o wydaleniu oparta na art. 14 może zostać wydana tylko wtedy, gdy zachowanie danej osoby wskazuje na realne zagrożenie wywołania nowych i poważnych zakłóceń porządku publicznego. Decyzja taka nie może więc stanowić automatycznego następstwa wyroku skazującego, służącego celowi ogólnej prewencji (zob. ww. wyrok w sprawie Nazli, pkt 61, 63 i 64).

25 Mając na względzie całość powyższych rozważań, na zadane pytanie należy odpowiedzieć, że obywatel turecki, który korzysta, zgodnie z art. 6 ust. 1 tiret trzecie decyzji nr 1/80, z prawa swobodnego dostępu do dowolnej pracy najemnej, nie traci tego uprawnienia z powodu niewykonywania działalności zawodowej podczas okresu pozbawienia wolności, nawet trwającego wiele lat, ponieważ jego nieobecność na legalnym rynku pracy przyjmującego państwa członkowskiego jest tylko tymczasowa.

Uprawnienia w dziedzinie zatrudnienia, a co za tym idzie, pobytu, przyznane obywatelowi tureckiemu przez ten przepis, mogą zostać ograniczone tylko z powodów uzasadnionych względami porządku, bezpieczeństwa i zdrowia publicznego na podstawie art. 14 ust. 1 tej decyzji lub z powodu przekroczenia przez niego

rozsądnego terminu na znalezienie nowej pracy najemnej po zakończeniu okresu pozbawienia wolności.

W przedmiocie kosztów

26 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

Obywatel turecki, który korzysta, zgodnie z art. 6 ust. 1 tiret trzecie decyzji nr 1/80 z dnia 19 września 1980 r. w sprawie rozwoju stowarzyszenia, wydanej przez Radę Stowarzyszenia utworzoną na mocy Układu ustanawiającego stowarzyszenie między Europejską Wspólnotą Gospodarczą a Turcją, z prawa swobodnego dostępu do dowolnej pracy najemnej, nie traci tego uprawnienia z powodu niewykonywania działalności zawodowej podczas okresu pozbawienia wolności, nawet trwającego wiele lat, ponieważ jego nieobecność na legalnym rynku pracy przyjmującego państwa członkowskiego jest tylko tymczasowa.

Uprawnienia w dziedzinie zatrudnienia, a co za tym idzie, pobytu, przyznane obywatelowi tureckiemu w tym przepisie, mogą zostać ograniczone tylko z powodów uzasadnionych względami porządku, bezpieczeństwa i zdrowia publicznego na podstawie art. 14 ust. 1 tej decyzji lub z powodu przekroczenia przez niego rozsądnego terminu na znalezienie nowej pracy najemnej po zakończeniu okresu pozbawienia wolności.

Podpisy